

ELŐFIZETESI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 6 fillér.

MEGJELENIK HETENKENT EGYSZER
szombaton és minden törvény-
hatósági bizottsági közgyűlést
követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓHIVATAL
Városi könyvnyomda-vállalat
irodájában.

Ide küldendők a kéziratok és
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KOZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. * Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Karácsony ünnepén.

Irta: Koncz Ákos.

Menjünk el lélekben Bethlehem környékére, hol vigasztalást kereső szivek fohásza száll az ég felé az Igaz-ért, kit az édenkert bezárt kapuján keresztül ígért a Teremtő...

Szálljunk el emlékezetünk szárnyain a messze multba, hol epedve várta az emberiség a világ Megváltóját... a próféták ihletett ajkai által megjövendölt napkeleti csillagot...

Rázzuk le egy pár pillanatra lelkünkéről a világ porát és emelkedjünk hitünk erejével abba a világba, melyben az istenhívők imája ad hálát azon kegyelemért, hogy Messiás született e megátkozott föld megváltására...

Reménységünk zöldeljen ki újra e szent napon és maradjon örök vigasztalásunk a vallás, mely tengernyi szenvedésünk közepett egyedül ad megnyugvást...

Gyuljon ki szivünkben a szent bölcsőnél a szeretet, ez a csodás melegítő fény, mely a gyermek Jézus szivéből előtörve, évezredek óta mint a legnagyobb eszme örök folytatása él a jó emberek lelkében...

Óh, mert nagy megnyugvás hinni, bátorítás az élet harcában remélni és soha el nem muló boldogság: szeretni.

A lelki élet eme hármasságának született meg a bethlehemi szegényes jászolbölcsőnél s midőn lelkünk kutatva áll meg e nagy titok előtt, aggódva kérdezzük, vajjon nem volna-e jobb hallgatni s tért nyitni a szivnek, hogy érezzen, a léleknek, hogy álmodozzék...

Ott a csillagos ég alatt született meg a világ Megváltója! Születésének örömét mennyből leszállt angyalok hirdették, majd egyszerű pásztor emberek tudatták a bölcsekkel, hogy kába tanaik sötétségét égből jövő világosság váltja fel...

Nem paloták biborában kél életre az Igazság, hanem rozoga kunyhóban, mintegy jelezve, hogy a megelégedés és boldogság nem az élet javaiban, hanem a szeretetben és a sziv egyenességében rejlik...

És midőn e szent ünnepen hitünk világánál elmélkedünk, ennél a tűznél gyuladjon lángra szeretetünk a szegények, az árvák és özvegyek iránt... Adjunk az éhezőknek kenyeret... a boldogtalannak vigasztalást, a sorsüldözöttnek szivünk melegénél menedéket... Legyen a Karácsony a szeretet ünnepe, azé az édes érzése, mely nemcsak boldoggá tesz, hanem egyuttal boldogít is...

Eszmék bukása.

A szervezeti szabályzat javaslatát a jog- és pénzügyi bizottság az elmúlt napokban a bizottság tagjainak csekély érdeklődése mellett letárgyalta, folyó hó 18-án pedig összejött, hogy a fizetésrendezés megállapításával eddigi munkájára rátegye a koronát. A korona feltevés azonban nem sikerült, mert az akadémikus, — szabad fordítás magyarrá — akadémikusodás — vita végén a bizottság kimondta, hogy a fizetésrendezéssel ez alkalommal nem kíván foglalkozni, hanem azt a szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottsághoz teszi át.

Mivel pedig a folyó évből még csak néhány nap van hátra, a szervezőbizottság tagjai pedig, mint a múltban láttuk — alig jelennek meg az üléseken, nem lehet semmi reményünk arra nézve, hogy a fizetésrendezés tekintetében valamelyes érdemleges intézkedést tehessen a bizottság.

Elmulik tehát ez az esztendő is anélkül, hogy a fizetésrendezés munkájában valamelyes intézkedés történt volna.

Ami annál csodálatosabb, mert külön-külön a bizottság tagjai elismerik, hogy végre-valahára tenni kell valamit a tisztviselők fizetésének rendezése érdekében. Folyton hangoztatják a jóakaratot, méltányosságot, de mikor együtt vannak, csodálatosképpen fáznak ezen kérdés megoldásától. És míg más városok tettekkel bizonyították be, hogy tisztviselőik érdekeit szívükön viselik, addig mi évek óta tanácskozunk és mikor már-már odajutunk, hogy munkánknak valami kézzelfogható eredménye volna, megállunk és az álokoskodások egész özönét felhasználjuk, hogy eltemessük a tisztviselők érdekeit.

A fizetésrendezéssel is éppen úgy vagyunk, mint a Hortobágy kérdésével. Elintézését mindkét nagy fontosságú ügynek kitoljuk ad graceas calendas. Megkezdünk minden üdvös dolgot, s a Tanács — elég jóhiszemű, komolyan foglalkozni vele, — erőnk azonban ellankad a kivitel fárasztó útján. A bizottságok folyton találnak okot az egyes ügyek megvalósításának elodázására, különösen Juhász Ignác, aki valóságosan kéjeleg a rabulisztikában, mely minden ténykedésében boszantólag megnyilatkozik.

Juhász Ignác ur nem egy alkalommal mondta, hogy ő lelkes (?) híve a fizetésrendezésnek. Soha sem mondta — s ha mondta volna, nem az igazat mondta volna. Mikor aztán előtte voltak a különböző fizetésrendezési javaslatok, akkor fordított egyet a dolgon és hogy ne kelljen a nagy fáradtsággal és lelkiismeretes gondnal készített javaslatokat elfogadnia, akképpen nyilatkozott, hogy ő a rendezésnél a vármegyei fizetésrendezést fogadja el alapul, mert az ő szándéka az, hogy a város minden szellemi munkaereje részesüljön a fizetésrendezés jótéteményében.

Mikor aztán elérkezett az idő arra, hogy valamelyes módon a megoldás felé jusson a kérdés, akkor elővette az ő sajátos „akadémiai” rendszerét és addig csürte csavarta a dolgot, míg végre is kisütötte, hogy a fizetésrendezés kérdése nem tartozik ezidő szerint a jog és pénzügyi bizottsághoz, hanem át kell azt tenni a szervezeti szabályzat átdolgozását elvégzett bizottsághoz. Ismerve Juhász Ignác ur gondolkodását ezen kérdésben, egy pillanatra sem kételkedünk, hogy ezen enuaciatiójában nem az illetékesség nézőpontjából beszélt, hanem mint a *halogatások nagy mestere*, ezt a kérdést is elakarta a föld színéről földelni.

A stagnálás, vagy ami ennél is rosszabb, a valóságos rákpolitika kezd lábra kapni városunk közigazgatásának nagy kérdéseiben. A munka közepén hirtelen megállunk, mert nincs elég erőnk az itt ott megnyilatkozó agyafurtság

legyőzésére. Ahelyett, hogy észszzel, munkával, a sikert biztosító *tisztes* eszközökkel dülőre juttatnánk egy-egy már agyonbeszélt, minden oldalról megvilágított kérdést, elnézzük, hogy megakasztják azt haladó útjában egyes emberek akadékoskodásai. Amit más városok gyorsan megvalósítanak, az nálunk éveken át vonaglik és vagy évek múlva válik valóra, vagy pedig elpusztul csirájában, vagy megvalósításának göröngyös útján.

Midőn a városi tisztakar több tagja a fizetésrendezés kérdésének megoldását szorgalmazta, nem azért emelte fel szavát, mintha évek múlva kívánt volna magának megélhetési eszközt szerezni. A tisztakar tagjai és a város összes alkalmazottai abban reménykedtek, hogy rajtuk a törvényhatósági bizottsági közgyűlés 1907. január hó 1-én segíteni fog. És nem ok nélkül kérik a fizetésrendezést.

A drágaság fenyegető arányban emelkedik, most van tehát szükség a segítségre, mert a betegnek betegségében van szüksége az orvosra, nem pedig midőn a halál kigyógyította. És éppen ez okból, de meg azon tapasztalásból is kiindulva, hogy a városok sehol sem kapcsolták össze szervezeti szabályzatuk módosításával a fizetésrendezést, hanem ezt megoldották anélkül is, mert talán nem is volt szükségük a módosításra.

Nálunk is el lehetett volna választani ezen két kérdés együttes megoldását, bár erre szükség nincs, mert egy kevés jóakarattal annyi idő alatt a két kérdést kapcsolatban is meg lehetett volna oldani, sőt az már jóváhagyást is nyert volna a mai nemzeti kormánytól, mely minden város ilyen mű határozatát szó nélkül, sőt dicsérettel hamarosan jóváhagyta.

Ámde nálunk évek kellenek valamelyes életrevaló és fontos kérdés megérlelésére. Hozzá meg be sem várjuk az érést, hanem mint a gyermek, éretlenül leverjük a gyümölcsöt, sőt ezzel még a törzset is megrongáljuk. A legszebb ügyek bekerülnek a bizottságok kohójába, ahol aztán forrának, forronganak időtlen-időkig. — A bizottságok tagjait valóságosan huzni kell az ülésekre, ahol aztán megkezdődik a meddő szórszálhasogatóvita és a sok elpazarolt idő alatt kihül a kohó tüze és lekerül a napirendről a legjobb javaslat is.

És éppen ezek az urak szoktak ítéletet mondani a Tanács felett, holott a Tanács igazán lelkiismerettel terjeszti elő az ügyeket. Egy-egy felvetett eszme azonnal a tanács asztalára kerül, a bizottságok azonban agyon dolgozzák és végre is kivégzik, mint ahogyan a feltámadás reményében kivégezték a Hortobágy hasznosításának kérdését és a fizetés rendezést.

Igy és ily módon haladni, alkotni nem lehet és mi nem csodálkozunk, ha itt-ott vád éri városunkat. Mert ha nincs erőnk, egyetértő akaratunk egy-egy eszme megvalósítására, ne hozzuk azt szőnyegre, vagy ha bátorságunk van azt odahozni, ne lankadjon el kezünk, mert jobb semmitsem tenni, mint *nagy vajadások után egeret szülni*.

A debreceni egyetem.

Irta: Dr. Jászi Viktor.

Olyan kérdéstről akarok szólni, amely óriási fontosságú Debrecen városára anyagi és szellemi tekintetben egyaránt. Sokat irtak róla, sokat is tettek érte, de ne áltassuk magunkat, az eredmény nagyon csekély. Az utóbbi időben már el is aludt a dolog, majdnem egészen. Csak úgy időközönként bukkan föl: egy-egy helyi dologról írott cikk soraiban, mint sóhaj, mint sópánkodás; majd tósztokban s

ünnepi beszédekben, mint kedvelt csattanó, mely mindig számíthat rokonszenves helyeslésre. Utóbb már átvette az „...emberi kor legvégső határáig...” szerepét és köztisztelőben álló egyházi és iskolai egyéniségeket ünnepi feladassék meg nekik megérni a debreceni egyetem megvalósulását. És a megtisztelt nagyon jól tudja, hogy ezzel neki igen hosszú életet kívánnak.

Hogy a dolgok ilyen állásában mégis tollat fogok e kérdésről irandó, okát abban találja, hogy én hiszek a megvalósítás lehetőségében, azt tartom, hogy éppen most van itt az ideje a megvalósításnak és rá akarok mutatni, hogy mi uton és módon kell, mert csak így lehet, a dolgot megcsinálni.

A mostani időpontot a lehető legalkalmasabbnak tartom a kérdés újrafelvételére és erélyes cselekvéssel dűlőre juttatására.

Ugyanis a harmadik egyetem szükségessége, nagy, sürgős szükségessége iránt nincsen nézeteltérés. Ez már egy tulérett kérdés. És éppen most, a nagy várakozások, reménykedések és alkotásvágy korszakában kétszeres a várakozás utána. Ámde ott a bökkenő, annyi szép tervnek megölő betűje: az államnak üres a kasszája, nincs pénze hozzá, hogy — amint az állam másképp nem is tehetné — egy teljes, drága orvosi fakultással is ellátott új egyetem évi nagy terhét vállalja. Ennél fogva, ha most valaki odaáll s azt mondja: ime én felállítok egy egyetemet, te állam csak segíts benne, ismerd el egyetemnek és adj aránylag kevés évi hozzájárulást és ezért az ország kulturája egy hatalmas új intézménnyel gyarapszik, mely bár református, de mégis csak az egész ország javára lesz, úgy lehetetlen, hogy az állam a protestántizmusnak ezt a kérelmét most visszautasítsa. Az egyetemi minőséget biztosan megadná és — bár kevésbé bizonyos — egy pár tanszéket is elvállalna, hiszen cserében egy új egyetemet kapna a magyar kultúra.

De az utóbbit, a segílyt, kevésbé fontosnak tartom. Arra építeni nem lehet és nem is akarok. A megvalósítás sulypontját másra látom.

És most erre térek át. Lássuk először, hogy mi kellene s aztán, hogy honnan vegyük?

Az egyetemi mozgalom megindulta óta sok terv merült föl, hogy hány tanszékekkel, mily keretben állíttatnék fel az egyetem s a költségekről is tette tek számítások. Ezek közül a legújabbat és legszélesebb keretben mozgót veszem alapul, annak végeredményeit közlöm s ahhoz fűzöm okoskodásomat.

Ez a konvent iskolaügyi bizottságának a konvent által 1905 novemberben elfogadott s ajánlólag a zsinat elé terjesztett munkálata, melyet készítője után röviden Dóczi-féle tervezetnek fogok nevezni.

E munkálat részletes tervezetét adja egy eléggé jól felszerelt bölcséleti fakultásnak és tanárképzőnek megközelítő költségeivel együtt. Azután bevonja számításai keretébe a meglévő theologiai és jogi kar egyetemi fejlesztésének költségkérdését is és a kolozsvári fizetési viszonyokat vevén mintául a következő végeredményekhez jut a költségekre nézve. Az építkezések kérdését itt nem érintjük. Ez a gimnázium felépítésével nagyrészt megoldódik.

A debreceni bölcsészeti fakultás évi szükséglete személyi és dologi kiadások együtt 315,432 korona, amely összegre idáig van 64,142 korona fedezet, úgy, hogy a fedezethiány évi 251,290 korona.

A theologiai s jogi karnál a szükséglet volna 199,124 K, van reá fedezet 86,766 korona s így itt az évi fedezethiány 112,358 korona, vagyis e tervezet szerint a jelenleg rendelkezésre álló fedezeten kívül még évi 363,648 korona új fedezetről kellene gondoskodni.

Ez kétségkívül nagy összeg; de az is bizonyos, hogy ha ily keretben s kellő nivón akarjuk létesíteni és fentartani az egyetemet, ennyi fog kelleni. Itt-ott lehet talán egy-két ezer koronát levonni, de a végösszeg lényegesen nem módosul.

Ezzel szemben azonban az évi költségek apasztásának látom módját és lehetőségét akkor, ha a bölcsészeti fakultást szűkebb keretek közt állítjuk fel, anélkül, hogy a

tanárképzés és a tudományos nivó ezáltal csorbát szenvedne.

Ha az egyetemnek szervezetét nézzük, igen sok helyütt azt látjuk, hogy az ugynevezett filozófiai fakultás több külön fakultásra oszlik s igen gyakori, mint nálunk is Kolozsvárt, hogy külön szerveznek filozofia-nyelv-történelmi szakot és külön matematika-természettudományi szakot. És csakugyan úgy a tanárképzés, mint a tudományos működés szempontjából e szétválasztás el is fogadható és nálunk tényleg keresztül is vihető, bár elismerem, hogy a legmagasabb igényeknek az felelne meg, hogy a filozófiát tanulmányozónak módjában legyen természettani s matematikai studiumokat is végezni. Ámde ez végre is oly ritkán s keveseknél előálló szükség, mely egymagában döntő érv nem lehet a matematikai fakultás elejtése ellen. A református tanárképzés szempontjából is csak a történetfilozófiai szak felállítása elsörangú fontosságu, a másik, bár igen óhajtható volna, ha meg lehetne csinálni, de mégis inkább nélkülözhető. Ugy hogy minden nagyobb aggály nélkül foglalkozhatunk a kérdés oly megoldásával s ezzel együtt a költségek lényeges apasztásával, mely egy történet-nyelv-filozófiai kart állítana fel az egyetem harmadik fakultásaképpen és a matematika-természettudományit, legalább egyelőre elrejtene.

Ha ily alapon teszünk számításokat a Dóczi-féle terv nyomán, akkor azt látjuk, hogy az évi szükséglet körülbelül 110,000 koronával apadna és így cirka 254,000 korona évi fedezetről kellene gondoskodni, hogy az egyetem theologiai, jogi és történet-nyelv-bölcséleti fakultással felállítható legyen.

Honnan vegyük ezt a nagy összeget?

Amióta a debreceni egyetem terve felszínre került és megvalósulása végett tanácskoztak és dolgoztak, a vezérlő eszme mindig az volt, hogy azt a magyarországi református egyház, vagy közelebbről a tiszántuli kerület gyűjtések, egyesek és testületek részéről való tanszék alapítások esetleg államsegély kieszközlése segítségével valósítsa meg. Ámde ez az és, sajnos, kevés reményt nyújt a sikerre. A református egyház anyagiakban szegény és a különböző egyházkerületek figyelme és áldozatkészsége a kebelükben már fenálló fejlesztésre váró és a hívókhöz is közelebb álló intézmények által már annyira igénybe van véve, hogy azok részéről oly nagyszabású áldozatokra, aminők nélkül az egyetem meg nem valósulhat, nem számíthatunk.

A hívek áldozatkészsége megint, szegénységökhöz képest sokszor megható, de teljesen elégtelen ahhoz, hogy belátható időben e kérdést a megvalósuláshoz juttassa.

És aztán, ma már nem úgy van, mint volt régen, amikor az egyház felé fordult az emberek minden buzgalma, igyekezete és áldozatkészsége. Itt van a nagy versenytárs, az állam, amely a nagy önkéntes vagy önkéntelen érdeklődés és áldozatkészség java részét a maga részére foglalja le és az egyház és az ő iskolája a maradékkal kénytelen beérni. Gyűjtések és adakozások útján tehát az egyetem számára szükséges nagy összeget előteremteni nem lehet.

Hogy pedig az állam az 1848. XX t. c. alapján a protestáns egyházaknak adandó államsegélyben az egyetemre szükségeseket vagy azok tekintélyes részét megadja, azt nem remélhetjük, legalább a közel jövőben nem, azok után a nyilatkozatok után, amelyeket e kérdésben a Tisza-kormány és a jelenlegi kormány illetékes tagjai tettek.

Ilyen módon tehát az egyetemet nem lehet megcsinálni! Arra az adott körülmények között csak egy mód van: ha az veszi kezébe a dolgot és vállalja az anyagiak hiányzó részének előteremtését, akinek ebből legtöbb közvetlen szellemi és anyagi haszna van: Debrecen városa.

Megneveztem végre! Ne tessék elszörnyükdönni, én nem akarnám a várost csődbe juttatni, sem az adózók improduktív megterhelését javasolni. Én egy nagyszabású, anyagilag is fényes eredményekkel kecsegtető kulturpolitika szerelném Debrecen városát rábírni, csinálja minél hamarabb az egyetemet.

Most arról nem is akarok beszélni, hogy az egyetem szellemiekben mennyire válnék Debrecennek hasznára, mennyire emelné a várost, fokozná a hírnevét, presztizsét.

Mindezt úgy, ahogy tudja mindenki, irtak is róla sokat és ki-ki mindezt annyira becsüli, amennyire épen akarja. De jól tudom, hogy ilyen eszmei javakért legfeljebb ha a fölöslégből áldoznak az emberek és épen azért én most az egyetem anyagi hasznáról akarok szólni, amely szempontból kevésbé szokták e kérdést szemügyre venni.

Ma van Debrecenben a theologiai akadémián kívül 150 hittanhallgató, jogász pedig 200 körül. Az egyetem felállításával, mely theologiai, jogi és bölcséleti fakultásból (tanárképző) állana, hogy alakulna a helyzet? A theologiai hallgatók számában lényeges változás alig volna. De jönne a bölcsészettan hallgatók és tetemesen megszapornának a jogászok száma. Ugyanis azt a képesítést, a doktorátust, amelyet ugyszólván minden jogász igyekszik ma elérni, akkor nemcsak Budapesten és Kolozsvárt, hanem Debrecenben is meg lehet szerezni. Ma Kolozsvárt a jogászok száma körülbelül 1700 és tartatik itt évenként több mint 3000 szigorlat. No már most ezekhez a számokhoz mérve csakugyan mérsékeltlen kalkulálok, ha azt hiszem, hogy nálunk a jogászok száma 8-900-ra fog emelkedni és az idegen szigorlatozás is lesz évenként 5-600. Ha azután a bölcsészeti fakultás összes hallgatóit 100-ra teszem évenként, nem számítok vérmesen, hiszen Kolozsvárt a kezemügyében levő adatok szerint 1901-ben a történet nyelvtudományi karon 220 és a matematikai-természettudományi 90 volt.

Már most tegyünk egy kis számítást. A jogászoknál, a maihoz képest, várható többletet a fentiek szerint 600-ra véve több hallgatója lenne az egyetemnek a mai akadémiánál 700-al. Ez minimális számítás. Hogy minden ellenvételt kikerüljek, egy-egy hallgató havi budgetjét, amit itt elkölt, átlagban csak 70 koronára akarom tenni, amit mindenki nagyon mérsékelt számításnak fog elismerni, figyelembe véve még azt is, hogy a szegényebb hallgatók zöme már ma itt van, ennél fogva a várható új többletnél ezt az átlag összeget feltétlenül fölvehetjük.

Ez tehát évenként, 10 hónapot számítva, egy hallgatónál évi 700 koronát jelent és így a számításba vett 700 új hallgató részéről 500.000 korona évi forgalmat várok. Ehhez hozzá számítva a szigorlatozók itten való költségeit, akik sokszor hetekig, egy-egy hónapig is itt tartózkodnak tanulás, vizsgahallgatás végett, igen szerényen számítva, 600.000 korona lesz az az összeg, ami évenként a main fölül a diákok révén kerül Debrecenben forgalomba. Itt most azt a velejárási idegen forgalmat, szülék, hozzátartozók idejövételét, költségeit etc., figyelmen kívül is hagyom.

Vegyünk most ehhez a tanárok költségvetését. A mai 15 akadémiai tanár helyett volna itt 28 rendes és 4 rendkívüli tanár és egyéb új személyzet.

Mintán ezek is fizetésök legnagyobb részét csak itt költik el, ezeknek a maiakhoz viszonyított fizetéstöbblete is csak a város forgalmának majdnem annyival való emelkedését jelenti. A mai, körülbelül 80.000 koronával szemben az új személyzetnek járandósága circa 320.000 koronát tenne ki, vagyis legszerényebben számítva itt is 200.000 korona forgalom emelkedést vehetünk föl, ami a már kimutatott 600.000-rel együtt évi 800.000 korona forgalomtöbbletet jelent.

Ez első pillanatra nem sokat mutat. Mert rendszerint megszoktuk azt a számítást, hogy az ily forgalomnak csak igen kis része igazi haszon. Ámde ennél a forgalomnál, a miről most beszélünk, nem így van. Itt a forgalomba jövő összegnek javarésze tiszta nyereségképpen vándorol a lakosság zsebébe. Mert gondoljuk meg, hogy a diákok által itt elköltött összegnek javarésze mire megy? Lakásra és kosztra, és mindenki könnyen beláthatja, hogy az erre fizetett pénz legnagyobb részt tiszta bevétel, vagyis nem olyan, amelyből előbb tetemes kiadásokat kellene levonni s csak a maradék volna a nyereség; mint például egy kereskedőnél, akinek az áruért kapott összegből előbb az áru beszerzési értékét, alkalmazottainak fizetését, a boltbért stb. kell levonni, hogy tiszta nyereséghez jusson. A hónapos szoba kiadója nem épít külön e célra szobát, hanem az úgy is meglevő, de eddig nem értékesített szobát fogja kiadni s megfizeteti e takarítás, kiszolgálás azon munkáját,

melyet eddig nem értékesíthetett. A kosztadásnál is aránylag csekély az, amibe az a több élelmiszer kerül, amit a rendes családi szükségleten felül beszerez a diák végett. Ott is egy új kereseti alkalom nyílik és az egész kosztpénz jórésze tulajdonképen az ő fáradságának munkájának, alkalmatlanságának megfizetése, amelyet értékesíteni máskülönben alkalmat nem nyílna.

Ugy hogy amikor évi 800.000 korona forgalmi többletet számítok ki (és pedig legóvatosabban számítva), akkor az legalább is évi négy-ötszáz ezer korona tiszta hasznot jelent a lakosságnak.

Ennyi anyagi hasznot idézne elő a legmérsékeltőbb és legóvatosabb számítás mellett Debrecenben az egyetem. És itt azt a közvetett gazdasági hatást nem is vettem figyelembe, mely abban áll s okvetlenül bekövetkezik, hogy új kereseti alkalmak új keresőket, új vállalkozásokat s így új gazdasági tevékenységet idéznek elő. Aki Kolozsvárt egy kissé körültekintő, az mindjárt megláthatja, hogy mit jelent e városnak az egyetem, hány ember él és keres belőle; s ugyanezt láthatja külföldön is a kis és közép egyetemi városokban.

Debrecen városa már most abban a szerencsés helyzetben van, hogy az egyetemre szükségelt anyagi áldozatot meg tudja hozni a lakosság érezhető megterhelése nélkül.

Látjuk fentebb, hogy évi 250.000 koronára van körülbelül szükség. Debrecen városa döntő lépést tenne akkor s az egyetem létrejöttét kétségtelenül biztosítaná, ha ebből új szükségletből évi 200.000 koronának a fedezését elválna. A további 50.000 koronát tártörvényhatóságok, pénzintézetek, esetleg az állam segítségével be lehetne szerezni.

Évi 200.000 koronát áldozna s ezzel biztosítana a maga számára a legkisebb mértékkel mérve s jövőben csak fejlődő évi 800.000 korona új forgalmat, a legszelesebb néprétegekre kiterjedő új kereseti alkalmakat, új gazdasági mozgást, a társadalmi, a városi élet, a művelődés nagy föllendülését s a hazának új egyetemet.

És ezt elérheti a lakosság érezhető megterhelése nélkül.

Ha e célra új pótdadót kellene kivetni, elképzelhető, hogy nagyon nehéz volna a jövőben még olyan biztosan várható anyag és szellemi előnyök fejében jelenlegi tetemes új terhek elvállalására bírni a lakosságot.

Ámde ma már 28 százalékos pótdadót visel a lakosság. Ez körülbelül évi 280.000 koronát jelent. A Hortobágy hasznosítása küszöbön áll, legalább is elképzelhetetlen, hogy hosszú halasztást szenvedhessen. A Hortobágyból várható jövedelem körülbelül annyi, hogy a mai pótdadóval felérne s így e pótdadó összeg felszabadul. Új terhet, például vagy 25 százalékos új pótdadót behozni, pláne egyszerre, nagyon nehéz dolog, ha nem lehetetlen. De a meglevőt fenntartani s új célra fordítani akkor, mikor a régi célokra már fedezeti forrás nyílt, már sokkal könnyebb s a nagy célok és nagy előnyök világos belátása rávezet annak elfogadására. Debrecen városának módjában áll ez évi 200.000 koronát a Hortobágyból előteremtteni s Debrecen lakossága az új egyetem hasznát és dicsőségét élvezné, anélkül, hogy a mai megterhelése csak egy fillérrel is fokozódna.

*

Az ország nagyobb városai nemes versenyre keltek, hogy megkaphassák a harmadik egyetemet. Kassa, Pozsony, Szeged és Temesvár mérhetlen áldozatokat hajlandók hozni az esetben, ha falaik közt épül fel a harmadik egyetem. Legutóbb Szeged sz. kir. város tanácskozott ezen fontos kérdésben és a következő indítványt terjesztette a közgyűlés elé:

„Mondja ki a törvényhatósági bizottság közgyűlése, hogy fenntartva százados álláspontját a szegedi egyetem sürgős felállítását országos közérdekű, nélkülözhetetlen szükségletnek tartja, hogy annak létesítése érdekében anyagi erejének legteljesebb mértékéhez képest a legmesszebbmenő anyagi áldozatokra kész és a létesítendő szegedi egyetem céljaira felajánlja:

1. A Somogyi könyvtárat és a városi muzeumot összes osztályaival, nemkülönben mindazon kulturális intézményeit, amelyek az egyetem céljaira felhasználhatók.

2. A kezelése alatt álló összes igénybe vehető alapítványokat és kötelezi magát legalább tíz új alapítványi hely létesítésére.

3. Felajánlja az egyetem összes épületeinek és intézeteinek elhelyezésére szükséges telkeket és épületeket.

4. Kötelezi magát a már létező bábaképző-intézet, állami gyermekmenhely és trachoma kórház, valamint a már kivétel alatt álló állami szemkórház, hevenyfertőző betegek kórháza, járványkórház és egyéb közegészségügyi intézmények kiegészítésül az egyetem céljaira 500 ágylagos, teljesen modern berendezésű belgyógyászati, bőr- és bűjakór osztályokkal bíró teljesen új városi kórház építésére.

5. Továbbá a tudomány-egyetem, jogtudományi, bölcsészeti, valamint orvosi fakultásainak, bonctani, állattani, közegészségügyi, vegytani és fizikai, kórbonctani, gyógyszer-tani és törvényszéki orvostani intézeteknek elhelyezésére szükséges összes épületek előállítására

6. És a 3., 4., 5. pont alatt elvállalt kötelezettségek teljesítésére felajánl 6 000,000, azaz hat millió koronát.

Nincs tehát idő a halogatásra nekünk sem, midőn a fentemlített városok erejüket majdnem felülmuló áldozatokat hajlandók letenni az egyetem megvalósítása érdekében. Eljött a cselekvés ideje és az egyetemi bizottság siessen, nehogy más városok megelőzzenek bennünket.

Egy szívvel és egy lélekkel arra kell törekednünk, hogy a kormány szeme felénk forduljon. Debreczen város fejlődésére óriási befolyással lenne a harmadik egyetem felállítása. És éppen azért, mivel az nyilvánvaló, sietnünk kell az áldozatok felsorolásával és felajánlásával.

Itt az idő cselekedni és legalább ebben a nagy kérdésben egyesítsük erőnket, jóakaratusunkat addig, míg el nem késünk...

A népkönyha érdekében.

Bábajos keleti mesében olvasom, hogy a Mindenható a teremtés óshonában sokáig habozott, hogy hová helyezze a szeretet, részvét és könyörület virágát.

Isteni szemével végigtekintett a paradicsom virágkelyhein... de tovább ment... Az esthajnali csillag esengve kérte ragyogó keblére a hármass virágot, a nap bánatában sötét felhőköpenyt terített magára, a fülemile dala nem csendült fel azon éjszaka s a himes pillangó kedvetlenül vont össze csillogó szárnyait...

A négy folyam egyikének nefelejtssel borított partján ült az első emberpár... A világ első és legszebb asszonya átkarolva tartotta az Embert, ki csak nem régen ébredt életre a semmiségből. Éva aranyszőke selymes haja ráborult az első ember sötét fürteire Nem szóltak, nem suttogtak a szerelem édes-bus nyelvén, hanem hallgattak, mert szerettek...

Isten látva a fönséges képet, megnyitotta szívét és a felkelő nap sugaránál a hármass virágnak: a szeretet, részvét és könyörületnek magvát beleültette az első emberpár szívébe...

És azóta évezredek multak el... Világok alakultak más világokká, a népek milliói változtak életre, halálra; megifjodott erőben, szellemenben a megvénhedt, sok küzdelmet látott föld. vonaglott és győzött a szent Igazság a szerint, mint jók vagy rosszak voltak az emberek, minden megváltozott, csak egy virág maradt érintetlenül,

egy szent érzés maradt tisztán, üdén a viharban: a szeretet által megszentelt részvét és könyörület virága...

Az emberi szív azóta kincs gyanát őrzi a szeretetet, ezt a jó Isten szíve közepéből kapott sugarat... Ez az édes, kimondhatatlanul boldog érzés hű maradt az ember szívéhez és a milliók szíve hűen őrizte e drága adományt...

A világ nagy és megnevezhetetlen bűnei felett már suhogott volna az Isten ostora s talán a föld is megnyílt volna alattunk, ha a részvét, könyörület és szeretet nem ellensúlyozta volna bűneinket. A szeretet mentette meg a világot és rendületlen konfessiója hitemnek, hogy míg e hármass erény gyökerének egyetlen szála meglesz az emberi szívben, nem lesz teljesen sötét e földi élet sohasem...

A szeretet olyan, mint a nap, szükség van arra mindig és mindenkor... Különösen szükségük van arra a szenvedőknek, éhezőknek és a sors vihara által megtépett lelkeknek, kiknek igazi siralomvölgye a föld s csillagtalan éjszakákon hullatják könnyeiket... Szükség van a cselekvő, a részvétből fakadó, könyörülő szeretetre, nehogy lerokadván a fájdalom terhe és éhség rettentő hatalma alatt, megátkozzák az órát, melyben nyomorra és éhségre születtek.

Szegények mindig lesznek köztetek! mondja a világ Megváltója... Az isteni jóslat bevált, mert tenger gyűlne össze most is a könnyekből és millió embernek lelke hasonló a letarolt mezőhöz, melyen nem nyílik az életboldogságnak egyetlen fűszála sem... A sorscsapások, a betegség, a fekete nyomor ma is pusztítja az embereket s ha nem sietne segítségükre a szeretet, lépten-nyomon látnánk az emberiség nagy felének kínos vergődését.

Ennek a szeretetnek nevében fordulok a tél közeledtére Debreczen sz. kir. város nagy közönségéhez... Teszem ezt hittel, reménnyel és bizodalommal... Teszem ezt most, midőn meg akarjuk nyitni a szent ünnepek előtt a szegények és éhezők ments-várát; a népkönyhát Esdve, kérve kérem a nemes szíveket, hogy támogassák nagy munkájában, az emberszeretet fenséges nevében a nemes város tanácsát, a népkönyhát vezető jótékony nőegyletet...

Nem a munkátlanok, nem a dologkerülők életét akarjuk mi megkönnyíteni a népkönyhával, hanem az igazi szegényeken könnyíteni. Azokon a becsületes szegényeken, azokon az árvákon és vagyontalan iskolásgyermeken, kik résztvevő szeretetünket hálakönnyeiken kívül becsületeségük által hálálják meg. Az igazi nyomort, a sorscsapások által sebzett szív fájdalmát akarjuk mi gyógyítani s a tél zord hidegében meleg ételt adni az arra érdemes szegénynek.

Debreczen sz. kir. város nagy közönsége sohasem zárta el szívét a szegények elöl... Védelmébe vette mindenkor a szegényt, szerencsétlent és a sors által ostromozott embert... A debreceni közönség szívében most is van szeretet... Ennek a boldogító, édes érzésnek nevében fordulok városunk tisztelt közönségéhez esdő szavaimmal. Ha sza-

vaim gyöngék, appellálok a szegények hálakönynyeire és imádságukra, mely áldást hoz az égből az adakozóra.

Adjunk, adakozzunk a népkönyha javára pénzt, élelmiszert, kinek mi könnyebb... Adományokat a népkönyha javára átvesz Szücs Kálmán, négyzeti pénztáros ur.

Koncz Ákos,
négyzeti titkár.

Intenzív gazdálkodás.

Kétségtelen, hogy gazdálkodásunkat új elv szerint kell berendeznünk. Először is igyekeznünk kell, hogy munkásainknak több jövedelmet biztosítsunk, másodsor pedig, ami tulajdonképp előbbinek alapfeltétele és folyamánya, úgy kell gazdálkodnunk, hogy a gazdálkodás több jövedelemmel járjon.

Ugyanazon termelést véve alapul, akkor fizethetünk többet munkásainknak, ha ugyanazon munkát kevesebb munkáskézrel végeztetjük. Ennek eszközlésére segítségünkre van a technika az ő folytonosan tökéletesedő segéd-eszközeivel. Rendezzük be tehát gazdaságunkat intenzívben, a szükséges gazdasági gépekkel felszerelve. Attól nem tartok, hogy ezáltal elvonjuk a mezőgazdasági munkásoktól a munkaalkalmakat. Az ipar terén is eleintén szociális veszedelmet sejtettek az automatikusan dolgozó munkagépek alkalmazása mögött. Manapság általános az igyekezet, hogy minél tökéletesebb és a munkásoktól minél függetlenebb gépeket szerezzenek be. Az ipari munkások egyenesen perhorreskálják, hogy oly munkát végezzenek, amelyet mechanikai berendezés is képes végezni. Ha pedig a gép olcsóbbá teszi a mechanikai műveleteket, annál jobban megfizetjük azon munkát, amelynek végzéséhez emberi intelligencia szükséges. Az ipar pedig mindinkább új, meg új termelési ágakat karol fel és tény, hogy nincs kultur állam, a melyben a munkás nem találna munkát, ha dolgozni akar. Ugyanezen folyamat fog végbe menni a mezőgazdasági munka terén is. A gépnek térfoglalása feltétlenül karöltve jár a munkás jobb fizetésével. A mezőgazdaság pedig intenzívebbé válván, maga teremti magának az új munkaalkalmat. Kevesebb gabonatermeléssel, a kapásnövények, ipari nyerstermények és a takarmányfélék nagyobb elterjesztésével több és több munkanapot nyerünk s így a mezőgazdasági munkás nem lesz azon kényszerhelyzetben, hogy a rövid idejű aratómunkán kelljen egész évi szükségletét megkeresnie. Így aztán eljuthatunk a mezőgazdasági munkáskérdés legegészségesebb megoldásához: kössük le állandóan a mezőgazdasági munkást. A lekötést pedig ne csak a legrendszeresebb foglalkozással eszközöljük. A munkást ne csak karjával, hanem szívével is kössük a gazdasághoz. Ha a munkás a rendes bérén kívül egy kis kukoricást, egy kis krumpliföldet kap használatra, sohasem fog az többé sztrájkra gondolni. Még Amerikába vándorolt elvtársai csábitgatásai sem fogják megtántorítani. Pedig hát nem oly nagy dolog ez, hogy meg ne lehetne valósítani. Azt se fogják rám, hogy utopisztikus ideáim vannak. Mert nem az én ideáim. Meg is vannak már valósítva. A hatvani cukorgyár ily módon biztosította magának arató munkásait.

Tehát gazdálkodjunk minél intenzívebben és lehetőleg dolgoztassunk jobban fizetett és gazdaságunkhoz szívvvel is lekötött munkásokkal.

De hát a jobb fizetés miből teljék, kérdi a gazda. A gép alkalmazása nem sokkal csökkenti a kiadásokat és alig

szaporítja a jövedelmet. Lehet, hogy a gazdának e kijelentéssel igaza van. Legalább is nem akarok e fölött vitatkozni vele. Megelégszem azzal, hogy rámutatok arra, hogy hogyan szaporíthatják a gazdák jövedelmüket a legbiztosabb módon, a legkevesebb rizikóval.

Mindenekelőtt vidékenként alakítsák meg a termő- és gabonaértékesítő szövetkezeteket. Ezen szövetkezetek közösen alapítsák meg a gabonatermelés redukációjának és egyéb ipari- és takarmánynövények termelésének programját. Kétmillió kat. holdon kevesebb gabonát termelve, egy csapásra megszűnik gabonatermelési tulprodukciónk.

A fennmaradó termést, legalább annak nagyobb részát, szövetségi gabonaraktárak vegyék át. Ezek azután bátran hozzá üthetik a világparitáshoz a gabona-vámost és még mindig a szállítási különbség javunkra esvén: biztos piacunk lesz a közös vámterület. Ha már belementünk 1917-ig a közös vámterületbe, legyen annyi emberségünk, annak hasznát ne engedjük egyedül az osztrák iparnak. Szövetkezzünk és mezőgazdaságunk is kiveheti a maga részét. Akkor aztán megfizetheti a drága iparúkat és emberséges munkabért fizethet a mezőgazdasági munkásnak is. Szövetkezés nélkül elpusztulunk a drága iparúkat és a ki nem elégíthető mezőgazdasági munkás jogos követelésein.

Lázár Pál.

A husdrágaság.

Ennek a kérdésnek nem szabad lekerülni a napirendről, mert az mégis föltűnő dolog, hogy egy iparilag elmaradt, tulajdonképeni fogyasztóközönség nélkül szükölködő földművelő országban legalább négyezer korona évi fizetéssel kell rendelkezni az embernek, ha naponként jól akar lakni hussal.

Különös dolog, hogy amíg az éneklő madarak érdekében az ország legtávolabbi részéből is összegyűlnek a szakemberek tanácskozni, addig a husdrágaság megszüntetésére, vagy enyhítésére is irányuló, az egész országra vonatkozó megbeszélés még mindig késik.

A mi történt ez ügyben, az többnyire csak helyi vonatkozású, pedig a drágaság nemcsak a fővárost boldogítja, bőven kijut belőle a vidéknek is, mert a vidéki városok és a főváros husárai között alig van valami különbség, sőt tekintetbe véve, hogy a vidéki városok fogyasztó piacára többnyire a vásárokon vásárolt félhizott marha kerül eladásra, határozottan állíthatjuk, hogy a vidék a városinál is drágább húst fogyaszt.

A kérdés nagyon kiemelkedett a helyi érdekűek csoportjából, itt tulajdonképen országos bajról van szó s mint ilyennek kell keresni az orvosságot.

Szó nem férhet hozzá, hogy a szerb marha kitiltása hatással volt a husárok emelkedésére, de miután a husárok a vámbáboru előtt is oly magasak voltak, amelyek messze felülmúlták a hatvanharmadiki rettentő szárazságot követő husárait is, ez annak a jele, hogy valójában a marha nagymérvű megfogyatkozásával állunk szemben. Hiszen rendes körülmények között, tekintve Magyarország földművelő voltát, területét, termőképességét és lakosainak a számát, a sztrájkok következtében megdrágult bérvizonyok mellett is nem lenne szabad egy kilogramm husnak többé kerülni egy koronánál s hogy a husárok a jelenben szinte szédítő magasságot értek el pénzünk értéke és kereseti viszonyaink között, annak mélyebben fekvő okának kell lenni a daraetetésénél és a helytelen vásárpénztári viszo-

nyoknál, annál inkább, mert — amint előbb említettem — a baj országos jellegű.

A fogyasztásra való marhaállomány megcsappanása első sorban a földbirtok aránytalan megosztásában keresendő, tulon-tul kevés jutott a termőföldből a parasztagadák kezére s erre a bajra aztán ráduplázott a tagosítás, amely éppen olyan készületlenül találta a kisgazdáinkat, mint negyvennyolcban a birtok felszabadítása. Hogy tagosítás közben a tagosító birtokos és a mérnök sem voltak különb szentek, mint akinek maguk felé hajlik a keze, azt említeni sem szükséges,

A szabad kiméretés jogánál fogva a legtöbb helyen feltagozódott a határ öt hat részre is, mert az öt hold pi. jobban festett egy tagban, mint három nyomásra osztva; még aránylag szerencsés az oly község, amely a legelőjét közösen mérette ki, de az egy tagos gazdáknak így is elvesz az ugar kihasználása s pihenés helyett az egerek és különféle rovarláncok lerakódó helyévé válik, mert háromszáz holdon ellegel nyaranként ezer darab juh, de egyen meg nem él három; sőt a jelenlegi cseléd bérviszonyok mellett nagyobb terület kihasználása sem fizeti ki magát a kisgazdának. Hogy ez azután a föld termőképességének a rovására történik, az csak természetes.

A kisbirtokok egy tagban való kiméretése hatványozva magával hozta az állatállomány kevesebbedését s nincs az a lecsapolt terület, amelyről bizonyosabban és előbb elköltöztek volna a vizimadarak, mint az ilyen határtól a marha; jószerecse, ha a rövidlátó gazda földjei megmunkálásához szükséges állatokat el tudja tartani.

A kisgazda a marha éves istállózását nem bírja el s ez az oka annak, hogy a szopós borjú idejekorán kénytelen tuladni.

Utopikus dolog e tekintetben minden törvény és rendszabály, mert legelő és takarmány híján min tarsi el?

A parasztagazda ragaszkodik legalább is úgy a marhájához, mint a földjéhez, már pedig ettől csak a legutolsó esetben válik meg.

És ha a törvény meg is engedte a szabad kimérést, nem volt senki, aki figyelembe véve a magyar sajátságos viszonyokat, figyelmeztette volna a magyar gazdaközönséget a háromnyomásos rendszer előnyeire

Jött azután az erdőtörvény. A nyolcvanas években valaki a földművelési minisztériumból ránézett a Karst kopár szikláira, lón nagy sopánkodás az erdők pusztulása felett s megkezdődött az erdősítés tüzzel-vassal, ami magában véve igen üdvös dolog, csak az volt a baj, hogy az erdőközi tisztásokból, völgyekből, mint azelőtti legelőterületekről kiszorult a marha, többnyire a szegény ember marhája, aki bérelte a nagybirtokos kihasználatlan területét, növendék-marháját kihajtva tavasszal, nem is volt rá gondja a leszálló derekig. Most ezek a területek beültetve vagy beültetlenül hevernek, ahová a marhának néznie sem szabad.

Mérhetetlen kincs hever ezen felül az erdők vágásaiban, ahová sóvárogva tekint a gazda, de a lábát sem szabad oda betennie. Pedig a többől növe erdővágásban már a második, ültetett erdőben a negyedik évben bátran lehetne sarlózni a füvel, a csemeték nagyobb veszedelme nélkül, melyeknek bizonyos kontingense növeés közben ugyanis elkorcsosodik az erősebb hajtások árnyékában.

Ugy tudtom, hogy az 1904. szárazság alkalmából a földművelési minisztérium megengedte a vágások kihasználását, mennyivel jogosultabb volna ennek a megengedése a jelen viszonyok között

Akadémikus jellegű dolog az okok elősorolása, orvoslás ajánlása nélkül.

A tagosítást visszacsinálni többé nem lehet, de nem is volna tanácsos, tágitani és engedni kell ott, ahol lehet. A kisgazdák jószágát legelőhöz kell juttatni, mennél nagyobb területen és mennél olcsóbb áron. Itt első sorban az államnak kell jól példával előljárni, meg kell nyitni az állami erdők között elterülő legelőket.

Szigoruan kell ellenőrizni a meglevő legelőmennyiséget és ahol az erdők területe megengedi, vagy pedig a talaja be nem válik jó erdőtalajnak, engedjessék meg az irtás legelő számára,

A kormánynak, különösen pedig a földművelési minisztériumnak oda kell hatni mennél előbb, hogy a nagy uradalmak és a holt kézen levő nagy birtokok, különböző okokból kellőleg ki nem használt legelő területüket mérsékelt bér ellenében adják használatba a községeknek.

Minden más intézkedés csak fél munka, mert a husdrágaság kérdése csak akkor nyer megoldást, ha a kisgazda kellő mennyiségű marhával rendelkezvén, tömegesen megjelenik a piacon. Nem segít rajta különben a lóvágatás sem, mert mihelyest a vidék beáll a fogyasztók közé, a lóanyaggal is épen azon okoknál fogva, mint a szarvasmarhánál, két-három esztendő alatt elkészülünk.

Hirek.

— **Személyi hir.** Csóka Sámuel adóügyi tanácsnok betegségéből felépülvén, hivatalának vezetését átvette.

— **Karácsonyfa ünnepek.** A siketnémaik intézetében f. hó 22-ikén délután 4 órakor, a debreceni jótékony nőegylet árvaházában pedig f. hó 23-ikán délután 4 órakor tartják meg a karácsonyfa ünnepet.

— **A villamos világítás ügye.** A belügyminiszter a törvényhatósági bizottsági közgyűlés ama határozatát, melylyel a villamos világítás berendezési munkáival a Ganz-céget bizta meg — jóváhagyta, elutasítván a Márk Endre biz. tag és társainak felebbezését.

— **A városi népkonyha megnyitása.** A városi népkonyha vezetését az idén is a debreceni jótékony nőegylet vállalta el. A megnyitói ma délelőtt 12 órakor történt meg. A város részéről Oláh Károly tanácsnok, a nőegylet részéről pedig az elnök, alelnökök, igazgató, pénztárnok, titkár voltak jelen és többen a választmányi tagok közül.

— **Figyelmeztetés** a postai csomagok célszerű csomagolására, helyes címzése stb. tárgyában. A karácsonyi és újévi rendkívüli csomagforgalom ideje alatt a küldeményeknek késedelem nélkül való kezelése csak úgy biztosítható, ha a közönség a csomagolásra es címzésre vonatkozó postai szabályokat betartja. Különösen szem előtt tartanduk a következők:

1. Pénzt, ékszert, más tárgyakkal egybe csomagolni nem szabad.

2. Csomagolásra faláda, vesszöböl font kosár, viaszos vagy tiszta közönséges vászon, kisebb értékű és csekélyebb súlyu tárgyakkal pedig erős csomagoló papir használandó.

Vászon vagy papirburkolattal bíró csomagokat, göb nélküli zsineggel többszörösen és jó szorosan átkötni, a zsineg keresztezési pontjain pedig pecsétviasszal lezárni kell.

A pecsételésnél vésett pecsétnyomó használandó.

3. A címzésnél kiváló gond fordítandó a címzett vezeték- és keresztnévének vagy más megkülönböztető jelzésnek (pl. ifjabb, idősebb, özvegy stb.) továbbá a címzett polgári állásának vagy foglalkozásának és lakhelyének pontos kitételére; a Budapestre és Bécsbe szóló küldemények címirataiban ezenkívül a kerület, utca, házszám, emelet és ajtó jelzés stb. kiteendő.

A rendeltetési hely tüzetes jelzése (vármegye) s ha ott posta nincs, az utolsó posta pontos és olvasható feljegyzése különösen szükséges.

4. A címet magára a burkolatra kell írni, de ha ez nem lehetséges, úgy a cím fatáblácskára, bórdarabra vagy erős lemezpapírra irandó, melyet tartósan a csomaghoz kell kötni.

A papírlapokra irt címeket mindig egész terjedelmében kell a burkolatra felragasztani.

Felette kívánatos, hogy a feladó nevét és lakását, továbbá a címről összes adatait feltüntető papírlap legyen magában a csomagban is elhelyezve arra az esetre, hogy ha a burkolaton levő címről leesné, elveszne, vagy pedig olvashatatlaná válnék, a küldemény bizottsági felbontása után a jelzett papírlap alapján a csomagot mégis kézbesíteni lehessen:

Kívánatos továbbá, hogy a feladó saját nevét és lakását a csomagon levő címről felső részén is kitüntesse.

5. A csomagok tartalmát úgy a címről, mint a szállítólevél szövegében és részletesen kell jelezni.

Budapestre és Bécsbe szóló élelmiszereket, illetve fogyasztási adó alá eső tárgyakat (husnemű, szesz, italok stb.) tartalmazó csomagok címről, nemkülönben az ilyen csomaghoz tartozó szállítóleveleken a tartalom, minőség és mennyiség szerint kiirandó (pl. szalonna 2 kgr., egy pulyka 3 kgr., 2 liter bor stb.)

A tartalom ily részletes megjelölése a fogyasztási adó kivetése szempontjából szükséges és a gyors kézbesítést lényegesen előmozdítja. Nagyvárad, 1906. december hó 8-án. *Schöpflin*, s. k.

— **A fizetésrendezés.** Városunk jog- és pénzügyi bizottsága f. hó 18-ikán tartott ülésében foglalkozott a fizetésrendezéssel. Hosszas vita után a bizottság a fizetésrendezés ügyét nem tárgyalta, hanem a szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottsághoz tette át. A bizottság ezenkívül kimondta, hogy önálló indítványt nyújt be a közgyűléshez, hogy a város összes tisztviselőinek szavazza meg a 10%-os drágasági pótlékot.

— **Adakozás.** Gróf Ferenc kisprépost-kanonok, debreceni plébános a héten meglátogatta a közkórházat és a siketnémák intézetét. A jólelkű főpap mindent megtekintett és elismerésének adva kifejezést, mindkét helyen 100—100 koronát adott a szegény betegek és siketnéma gyermekek karácsonyfájára.

— **Csendőrkerületi parancsnokság.** A belügyminiszter csendőrkerületi parancsnokságot állít fel városunkban és ez ügyben tárgyalásokat folytat a várossal. A végleges megállapodást annak idején közölni fogjuk.

— **Közgyűlés.** Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága f. hó 28-ikán közgyűlést tart.

— **A demokraták győzelme** Budapesten a héten folytak le a községi választások. *Benedek János* dr. országgyűlési képviselőt az I. kerületben városatyának választották.

— **A kereskedelmi kamarák és a boritaladó törlése** A Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete országos mozgalmat indított a boritaladó törlése tárgyában. A mozgalomhoz egymásután csatlakoznak a kereskedelmi és iparkamarák is. Legutóbb a temesvári kamara értesítette a szőlősgazdák egyesületét, hogy az egyesület álláspontjának megfelelően szintén feliratot intéz az illetékes miniszterekhez a boritaladó törlése végett.

— **Házinyul a főváros közlelmzésében.** A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete a fővárosnak házinyulhussal leendő ellátása céljából mozgalmat indított. Az akció sikere már is biztosítva van, amennyiben a szövetkezet nagybirtokos tagjai közül tekintélyes számban jelentkeztek olyanok, akik 50—100, sőt 200 anyaállattal hajlandók megkezdeni a tenyésztést, így ennek arányai oly nagyok lesznek, hogy a szövetkezet már az árusítás megkezdésénél naponta 100 darab hizlalt házinyul-t hozhat a piacra. A szövetkezet az állattenyésztési osztályában külön nyultenyésztési szakosztályt szervezett. A nagyarányú tenyésztő- és hizláló-telep berendezését már megkezdették s a közeli hetekben már

beállítanak néhány száz tenyésznyulat, ami a hizlálás alá kerülő piaci áru nyüzsgő tömegével a fővárosnak egy új érdekes specialitását fogja képezni.

— **Halálozás.** Szilassi *Kiss Imre* köz- és váltó ügyvéd, nyug. m. kir. pénzügyi tanácsos, 1848—49-iki volt honvéd főhadnagy, kir. törvényszéki vizsgálóbíró, majd Debreczen sz. kir. város főjegyzője f. hó 15-ikén, életének 80-ik évében elhunyt. A megboldogult végig küzdött a szabadságharcot és midőn lezajlott, különböző hivatalokban szolgált nagy buzgósággal, tudással és lelkiismeretességgel. Temetése nagy részvétellel ment végbe f. hó 17-ikén. Áldás emlékére.

— **Nagyvárad és Debreczen.** Valljuk meg az igazat, hogy nem egyszer kicsinyeltük már le Nagyváradot, pedig most a legközelebb is megmutatta, hogy ügyei gyorsabban haladnak és gavallérság tekintetében tanulhatunk tőle. Nálunk a fizetésrendezést huzzák-halasztják, Nagyvárad pedig, mely ugyancsak sok bajjal küzd, 140,000 koronával rendezte tisztviselőinek fizetését a közjövödelmekből anélkül, hogy a közköltőt emelte volna. Ott megbecsülik a tisztviselőt és becsületes munkáját anyagilag is jutalmazták. Es adják a segítséget azonnal, mikor arra szükség van és nem tolják ki a fizetésrendezést beláthatatlan időre. Nagyvárad közönsége ezen nobiles határozatával nagy mértékben kiérdemli mindnyájunk tiszteletét.

— **Meghívó a Csokonai-körnek** 1906 december 22-én, szombaton délután 5 órakor a kollégium dísztermében tartandó felolvasó ülésére. Debreczenben, 1906 dec. 17. Az elnökség. Tagok és hozzátartozóik belépti díjat nem fizetnek. Nem tagnak a belépti díj 1 korona. Deák jegy 20 fillér. Jegyet válthatni vagy tagul jelentkezhetni Tóth Béla körü pénztáros gyógyszerárában vagy este a pénztárnál. A felolvasó ülés műsora: 1. Közművelődési feladatok. Előadja: Balogh Bertalan, a vándor képkiallítás igazgatója. 2. Esküvő előtt. Elbeszélés: írta s felolvassa: Vándor Iván, a Csokonai-kör tagja. 3. költemények írta és felolvassa: Szunyog Barna, a Csokonai-kör tagja.

— **Értesítés.** Az 1886. évben született debreczeni illetőségű hadköteles ifjak összeírása befejeztetvén, az összeírású lajstrom folyó évi december hó 20 tól — december hó végéig a katonai és illetőségű ügyosztálynál (Városház, emelet 19. szám) közszemlére kitétetett, — miről az érdekeltek a Védtörvény utasítás I-ő Rész 30. §. alapján azon hozzáadással értesítettnek, hogy mindenki, aki:

a) valamely kihagyást, vagy téves bejegyzést vesz észre, vagy

b) az illetőségi sorozó járáson kívül leendő állittatása megengedése, vagy a szolgálati kötelezettség teljesítése tekintetében megengedett valamely kedvezmény iránti folyamodványok ellen kifogást akar tenni, felhivatik, hogy ezt a fent megjelölt helyen jelentse be.

Egyben értesítettnek ezen korosztályba tartozó hadkötelesek, hogy a sorshuzás 1907. évi január hó 25 én délelőtt 9 órakor a városház nagytanács termében tartatik meg. *A városi Tanács katonai és illetőségi ügyosztályától.*

— **A kisgazda versenyképessége.** A szepesmegyei gazdasági egyesület, mint lapunknak írják, üdvös akció-indított meg, amelynek célja a mezőgazdaságnak föllendítése és ennek keretében a kis exisztenciák versenyképessé tétele. Eddig ugyanis a gazdasági gépeknek a nagy ár. a be nem válás kockázata és a rövid idejű használat miatt csak a nagy uradalmak vehették hasznát, most a közép- és kisbirtokosok részére is hozzáférhetővé teszi az egyesület egy gépraktár útján, amely szövetkezeti alapon jön létre. A szövetkezet nem nyereszkesre, hanem inkább a fölségitésre alakult.

Uri divat, kalap és fehérnemű üzlet Békés Lajos Debreczen, Piacz-u. 44. dr Ujfalussy-ház. Angol női bluzsokat, férfi fehérneműket és kelenyüket mérték szerint a legszebb kivitelben készít.

(Tervezet.)

Szabályrendelet

a Debreczen sz. kir. városi állandó népnevelési bizottság szervezetéről.

1. §.

A törvényhatósági állandó népnevelési bizottság célja a népoktatás ügyét, a népoktatási törvényeknek megfelelően, hazafias, vallás-erkölcsös és a közéletre kiható irányban a társadalom részéről hathatósan előmozdítani és a közoktatási kormányt, a törvényhatósági közigazgatási bizottságot, valamint az illetékes egyházi főhatóságokat ilyen irányu törekvésekben a társadalom részéről támogatni.

E végből:

a) Figyelemmel kíséri a tankötelesek törvényszerű iskoláztatását: tekintettel az 1868. évi XXXVIII. t.-cikk idevonatkozó rendelkezésére, az iskola épületek állapotát, butorzatát, felszerelését, az oktatás és közegészségügy szempontjából; végre az iskolák tanítási eredményét, általában és különösen a magyarnyelv tanítás sikerét az 1879. XVIII. t.-cikk szempontjából.

b) A felsorolt s általában minden fentebb jelzett ügyeket érintő s a népnevelés előmozdítását célzó kérdésekben tanácskozik, a hiányokat megállapítja s úgy ezek orvoslására, valamint általában a népoktatásügy fejlesztésére vonatkozó javaslatait, ugyszintén a közigazgatási bizottság által hozzáutalt ügyekben véleményes jelentéseit további illetékes intézkedés végett a közigazgatási bizottság elé terjeszti.

c) Testületileg és tagjai egyéni közrehatásával a bizottság céljait előmozdítja oly irányban, hogy a szegény tanulóknak nem csak ruházattal, hanem tankönyvek és taneszközökkel való ellátása, napközi otthonok létesítése, a tanköteleseknek segítése; a népiskolai tanfolyam elvégzése után, pl.: iparos pályára elhelyezése, ifjusági egyesületek és ifjusági könyvtárak, népkönyvtárak, népkörök, daloskörök állítása, hazafias ünnepélyek, népszerű felolvasások rendezése, közigazgatási szempontból fontos házi iparágak, a gyümölcsfa tenyésztés, méhészet stb. felkarolása s ezen felül a 3 - 15 éves óvó és tankötelesek nevelésére szolgáló intézetek benépesítése eszközöltessék.

2. §.

A törvényhatósági népnevelési bizottságnak az 1876. XXVIII. t.-cz. 8. § a értelmében hivatalból rendes tagjai az ugyanazon t.-cz. 3. §-a alapján megbízatást nyert miniszteri ideiglenes szakértő iskola látogatók, a törvényhatóság területén levő vallásfelekezetek 1—1 választottja, valamint a törvényhatóság által a területén levő iskolák jellege szerint beválasztott 1—1 tanító, a város polgármestere és közművelődésügyi tanácsnoka, továbbá tagja még a kir. tanfelügyelő, 18 választott tagja pedig a törvényhatósági bizottság által a törvényhatóság művelt társadalma sorából 3 évenként választatik; az időközben megüresedett tagsági helyek az év végén betöltetnek oly módon, hogy az új tag megbízatása addig terjed, mint elődjéé terjedt volna.

Minden tag egyaránt tanácskozási és szavazati joggal bír.

3. §.

A törvényhatósági állandó népnevelési bizottság ülései, tekintet nélkül a jelenlevő tagok számára, határozatképesek.

4. §.

A törvényhatósági állandó népnevelési bizottság elnöke a főispán, akadályoztatása esetén a polgármester. Az elnökön kívül a bizottság ügyeit két alelnök, egy fő- és két aljegyző vezeti.

Helyiség- és irószerekről a törvényhatóság gondoskodik. Az évi gyűlések számát, a tisztviselők munkabeosztását, a tanácskozás ügyrendjét, az egyes működési ágak szerint, szükségesnek mutatkozó küldöttsegeket, ezeknek a bizottsághoz való viszonyát a megalakult bizottság állapítja meg.

5. §.

A törvényhatósági állandó népnevelési bizottság, mielőtt a m. kir. Belügyminiszter jelen szabályrendeletet jóváhagyta s illetve ennek alapján a törvényhatósági bizottság a tagokat megválasztotta, működését megkezdi.

6. §.

Jelen szabályrendelet kormányhatósági jóváhagyás és szabályszerű kihirdetés után lép életbe.

